7/6536

T.C.
ULAŞTIRMA BAKANLIĞI
Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı

SAYI : B.11.0.APK.0.10.01.610-01/-1236/28185 12 TEMMUZ 2005
KONU : İzmir Milletvekili
Sayın Vezir AKDEMİR'in
yazılı soru önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi:TBMM Başkanlığının 13.06.2005 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-11636 sayılı yazısı.

İzmir Milletvekili Sayın Vezir AKDEMİR'in 7/6536-11707 sayılı yazılı soru önergesinin cevabı ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Binali YILDIRIM
Ulaştırma Bakanı

EK :
1 Cevap formu (5 Sayfa)

DAĞITIM:
TBMM Başkanlığına
Başbakanlığa

7/6536

İZMİR MİLLETVEKİLİ SAYIN VEZİR AKDEMİR'İN 7/6536-11707 SAYILI YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVABI

Ülkemizin candamarı olan denizlerimiz kirlilik yönünden ciddi boyutlara ulaşmıştır. Soluduğumuz oksijenin %70'ini, tükettiğimiz proteinin %20'ini sağlayan hayat kaynağı denizler, bugün dünyanın en büyük çöp kutusuna dönüşmüş durumda. Türkiye de sanayi tesislerinin %98, turizm tesislerinin %81'inde ve 3225 belediyeden 3000'inde atık arıtma tesisi bulunmuyor.

SORU 1- Her yıl Türkiye'de denizlere ve göllerine 930 milyon metre küp zehirli atık ve kimyasal madde atılıyor. Özellikle İzmir körfezi yani Narlıdere, Güzelbahçe ve Karşıyaka sahil şeridinde avlanan balıkların kimyasal madde taşıdıkları ilgili sivil kuruluşlarca tespit edilip insan sağlığını etkilemektedir. Bakanlığınızca bu konuda Sağlık Bakanlığı ve Çevre Bakanlığıyla koordineli bir çalışmanız var mıdır?

CEVAP 1- Dünyada hızla kirlenen doğal kaynakların başında denizler gelmektedir. Deniz taşımacılığının yarattığı kirlilik, denizlere dökülen atık girdileri arasındaki oranı %11 civarındadır. Bu değer, kara kökenli kirleticilerin %40 ve atmosfer kökenli kirleticilerin %30'luk payına kıyasla küçük bir değer olmaktadır. Ancak, gerek uluslararası gerekse bölgesel çalışmalar göz önünde bulundurulduğunda gemiler tarafından denizlerin kirletilmesinin önlenmesine yönelik ciddi çalışmalar yürütülmektedir. Kara kökenli kirleticiler hakkındaki tüm çalışmalar Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından yürütülmektedir.

Gemiler denizleri; kazalar, yasa dışı deşarjlar ve liman operasyonları yoluyla kirletmektedir. Bu konuda ülkemizde sürdürülen çalışmalar Bakanlığımız bağlı kuruluşu Denizcilik Müsteşarlığı ile Çevre ve Orman Bakanlığı koordinasyonunda yürütülmektedir.

Gemilerin yarattığı kirliliği önlemek üzere 26 Aralık 2004 tarih ve 25682 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Gemilerden Atık Alınması ve Atıkların Kontrolü Yönetmeliği" kapsamında tüm limanlarımızda gerekli atık alım tesisleri kurularak, gemilerin normal operasyonları sonucunda oluşan atıklar alınabilecektir.

Ayrıca, 11 Mart 2005 tarih ve 25752 sayılı Resmi Gazete yayımlanarak yürürlüğe giren 5312 sayılı "Deniz Çevresinin Petrol ve Diğer Zararlı Maddelerle Kirlenmesinde Acil Durumlarda Müdahale ve Zararların Tazmini Esaslarına Dair Kanun" kapsamında gerekli yönetmeliklerin hazırlık çalışmaları devam etmektedir.

./..

7/6536

Konuya ilişkin gerek ulusal, gerekse uluslararası kural, norm ve standartlara uyumu sağlamak amacıyla Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından bu konuda kapsamlı çalışmalar yapılmaktadır.

Bilindiği üzere son yirmi yıl içerisinde Akdeniz ülkeleri, çeşitli bölgesel ve uluslararası organizasyonlar bazında Akdeniz'in korunmasına yönelik olarak çeşitli çevre programları başlatmakta ve uygulamaktadırlar. Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP), 1975 yılından bu yana "Akdeniz Eylem Planı"nı koordine etmekte ve Akdeniz'in korunmasına yönelik bilimsel sosyo-ekonomik ve yasal programlar uygulamaktadır.

1976 yılında Akdeniz ülkeleri Akdeniz'i korumak amacı ile ilk yöresel bazda yasal belgeyi oluşturmuşlardır. Türkiye'nin de taraf olduğu bu belge 1978 yılında yürürlüğe girmiştir.

Bu tarihten sonra Akdeniz ülkeleri bir yandan yasal çerçeveyi geliştirmek ve tamamlamak için çalışırken bir yandan da deniz kirliliğini izleme programları oluşturmaya başlamışlardır. "Akdeniz'in Kara Kökenli Kirleticilerden Korunmasına Yönelik Protokol (LBS-Protokol)" Barselona Sözleşmesi'nin eki olarak 1983 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu çerçevede; "Kara Kökenli Kirleticilere İlişkin **Ulusal Eylem Planı"**nın, Ege-Akdeniz Havzası, Karadeniz ve Marmara Havzası ile Boğazları kapsayacak şekilde çalışmaların yürütülmesini sağlamak amacıyla Çevre ve Orman Bakanlığı ile TÜBİTAK-Marmara Araştırma Merkezi Kimya Çevre Enstitüsü arasında bir protokol imzalamıştır.

Protokol uyarınca hazırlanacak "Taslak Eylem Planı"na ilişkin halkın ve paydaşların görüş ve önerileri alınarak, Eylem Planı nihai hale getirilecektir. Ulusal Eylem Planına girdi sağlayan çalışmalar 2004 yılı öncesinde tamamlanmıştır. Çalışmalarda kirlilik açısından sıcak ve hassas noktalar tespit edilmiş olup, bu noktalara yönelik öncelikli yatırım planları hazırlanacaktır. Seçilen 35 noktanın içerisinde İzmir İline bağlı Bornova, Çeşme, Alaçatı, Foça, Karşıyaka, Konak, Menemen ve Selçuk bulunması öngörülmüştür.

Diğer taraftan yine Akdeniz Eylem Planı kapsamında 1997 yılından beri ODTÜ Deniz Bilimleri Enstitüsü tarafından Ege ve Akdeniz kıyılarında kirlilik izleme çalışmaları yapılmaktadır. MED Pol Faz III Projesi adı verilen ve 2001-2004 dönemini kapsayan 3 üncü fazın temel amaçlarının bazıları; Akdeniz Eylem Planı kapsamında Akdeniz ve Ege Denizi'ne girdisi olan nehirler ile evsel atık sularda, karasal kaynaklı kirleticilerden etkilenen alanlarda kirlilik izleme çalışması yapmaktadır. Bu alanlardan biri de İzmir Körfezi olup mevsimsel sıklıkta kirlilik ölçümleriyle kirletici seviyeler izlenmektedir. Ayrıca denizlerimizin kıyısal alanlarında yaşayan ve kirlilik göstergesi olarak seçilen iki tür organizmada (M.Barbatus ve M. Galloprovincialis) organik kirleticiler ve ağır metal kirleticileri ölçülerek durum ve eğilim izleme çalışmaları gerçekleştirilmektedir.

./..

Bu çalışmalar sonucunda, bir yandan İzmir Körfezi ve yöresinin de içinde bulunduğu Ege ve Akdeniz kıyılarında kirlilik ölçüm çalışmaları devam ederken diğer yandan deniz kirliliğinin %80'ine neden olan kara kökenli kirleticiler ile mücadele etmek üzere ulusal eylem planı hazırlanarak uygulamaya başlanacaktır. Çalışmalar Çevre ve Orman Bakanlığımızın koordinasyonunda yürütülmekte olup, Sağlık Bakanlığı, diğer kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütleri de çalışmalara paydaş olarak katkı vermektedir.

Öte yandan, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nca da İzmir ili ve çevresinde bu yönde çalışmalar yapılmaktadır.

İzmir İlinde yapımı 2001 yılında tamamlanan Büyük Kanal Projesinin hayata geçirilmesinden sonra İzmir Tarım İl Müdürlüğünce iç körfezde (Bostanlı Sazburnu ile Üçkuyular Vapur iskelesi arasında çekilen hattın doğusunda kalan saha) gelişmeleri izlemek üzere periyodik denetimler yapılmıştır. Göztepe, Karşıyaka , Bayraklı ve Pasaport'tan; yüzeyden ve dipten deniz suyu ve Pasaport'tan kefal balığı numunesi alınarak ağır metallerden; arsenik, cıva, demir, kadmiyum, bakır, mikrobiyolojik analizlerden ise; fekal koliform, toplam koliform ve E. Coli analizleri yaptırılmıştır. Yapılan analizler sonucunda su numunelerinde cıva, bakır ve mikrobiyolojik analizler ise 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu ve Su Ürünleri Yönetmeliğinde belirtilen tolere değerlerin üzerinde bulunmuştur. İç körfezin tamamen temizlenmediği yapılan analiz sonuçları ile doğrulanmış olup, izleme çalışmaları devam etmektedir. Narlıdere ve Güzelbahçe'den alınan deniz suyu numuneleri ise Kanuna uygun bulunmuştur.

Konuya ilişkin Sağlık Bakanlığı'mızca da; 33 İli kapsayacak şekilde yüzme sezonunda deniz ve göl sularında (plajlarda) mikrobiyolojik kirlilik (toplam koliform, fekal koliform ve fekal streptekok) düzeyini izleme çalışmaları yapılmaktadır. Bu iller arasında İzmir ili ve denize kıyısı bulunan çevre ilçeleri de yer almaktadır. 2004 yılı yüzme sezonunda (Mayıs, Haziran, Temmuz ve Ağustos ayları) 34 odak noktasından alınan 306 adet bakteriyolojik su numunesi analiz sonucunda sadece 6 noktanın "Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği"nde yer alan mikrobiyolojik kriterlere uymadığı tespit edilmiştir.

İzmir Hıfzısıhha Kurulunda yapılan değerlendirme sonucunda, İzmir Tarım İl Müdürlüğü, Çevre İl Müdürlüğü, Sağlık İl Müdürlüğü ve Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından yürütülen çalışmalara devam edilmesi kararlaştırılmıştır. İç körfezde tutulan balıkların yenilmesinin insan sağlığına zarar verebileceği, bu nedenle balık avlanmasının engellenmesi yönünde Büyükşehir Belediye Başkanlığı, İl Emniyet Müdürlüğü ve Tarım İl Müdürlüğünce gerekli önlemler alınarak, yazılı ve görsel basın aracılığıyla halka duyurulmuştur.

SORU 2- Turizm kenti olan İzmir ilinde deniz ulaşımının geliştirilip ve deniz kazalarının meydana gelmemesi ve deniz kirliliğinin önlenmesi için kapsamlı ve günün koşullarına cevap verecek bir çalışmanız var mıdır?

CEVAP 2- İzmir körfezinde; üçüncü şahıslar tarafında yapılan yatırımlarla ilgili olarak Bakanlığımıza sunulan uygulama mühendislik projelerinin, 3348 sayılı Ulaştırma Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 9. maddesi uyarınca incelenme ve onanmasında; Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından verilen çevresel etki değerlendirilmesine (ÇED) ilişkin belgenin alınması temel koşul olarak görülmekte ve bu belge olmadan herhangi bir işlem yapılmamaktadır.

Ayrıca, DLH İnşaatı Genel Müdürlüğümüzün Yatırım Programında yer alan İzmir İli kıyı yapıları projeleri için ÇED raporu hazırlanmış olup, Çevre Yönetmeliği esasları çerçevesinde ÇED olumluluk kararı alınmıştır.

Ege bölgesinde deniz ulaşımı açısından İzmir Limanı büyük önem taşımaktadır. Limanın yetersizliği ve limanı körfeze bağlayan kanalın sığlığı nedeniyle ağır tonajlı gemilere gerekli hızlı ve seri hizmet verilememektedir. Bu olumsuzluğa kısa vadede çözüm olarak, İzmir Limanı tarama ve tevsii (500.000TEU kapasiteli) projesinin Yap-İşlet-Devret modeliyle ihal edilmesi planlanarak YPK kararı alınmış olup, ihale edilmek üzere gerekli çalışmalar yürütülmektedir.

Öte yandan, Bakanlığımız bağlı kuruluşu Denizcilik Müsteşarlığı'nca Gemilerin seyir güvenliğine ilişkin çalışmalar da yapılmaktadır. Bu kapsamda İstanbul ve Çanakkale Boğazlarında hizmet veren "Türk Boğazları Gemi Trafik Hizmetleri" (TBGTH) sistemi 2005 yılı sonuna kadar Marmara Denizinin tamamını kapsayacak şekilde geliştirilmektedir. Ayrıca, Türkiye limanlarında seyir, can, mal ve çevre güvenliğini arttırmak amacıyla tehlikeli yüklerin elleçlendiği, yoğun trafiğe sahip 5 pilot liman alanı İzmit ve İskenderun Körfezi, Mersin Limanı, Nemrut Koyu/Aliağa Bölgesi ve İzmir Alsancak Limanı'na 2005 yılında VTS'in kurulması çalışmalarına başlanılmıştır. Bunların dışında ayrıca Samsun ve Ambarlı liman alanına da VTS kurulması planlanmaktadır.

Yine Deniz ulaşımının güvenliğine yönelik olarak, gemi trafiğini kontrol etmek üzere Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO) ve Uluslararası Telekomünikasyon Birliği (ITU) tarafından geliştirilen Otomatik Tanımlama Sisteminin(AIS) ülkemiz kıyılarına da kurulmasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Sistem maliyetinin Avrupa Birliği fonlarından karşılanması amacıyla Denizcilik Müsteşarlığı tarafından gerekli çalışmalar yapılmış olup, AB tarafından bu sisteme ilişkin Fizibilite Çalışmalarının ihalesi 07 Nisan 2005 tarihinde tamamlanmıştır.

./..

İhaleyi kazanan firma uzmanlarıyla birlikte 09 Mayıs 2005 tarihinde Fizibilite çalışmalarına başlanılmış olup, 27 Mayıs 2005 tarihinde site sörveyi tamamlanmıştır. Fizibilite çalışmaları 19 Haziran 2005 tarihinde tamamlanarak, daha önce belirlenmiş 25 AIS Baz İstasyonlarında yapılan incelemeler sonucunda 16 AIS Baz İstasyonunun ülkemiz kıyılarına kurulması uygun görülmüştür.

Denizlerimizin gemiler tarafından kirletilmesini önlemek amacıyla tüm uluslararası gelişmeler Bakanlığımız bağlı kuruluşu Denizcilik Müsteşarlığı tarafından izlenmekte ve gerekli çalışmalar yapılmaktadır.

Ayrıca, Deniz kirliliğinin önlenmesi amacıyla İzmir ili sınırları içerisinde bulunan alıcı ortamlardan ve sanayi kuruluşlarının arıtma tesislerinin deşarj noktalarından belirli periyotlarla 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunun 20. maddesine dayanılarak Tarım ve Köyişleri Bakanlığı elemanlarınca numuneler alınarak denetimler yapılmaktadır. Yapılan denetimler sonucunda analiz sonuçları mevzuata aykırılığı tespit edilenler hakkında yasal işlem yapılmaktadır.

Yukarıda verilen bilgilerden de anlaşılacağı üzere, gerek Ulaştırma Bakanlığı ve bağlı kuruluşu Denizcilik Müsteşarlığı, gerekse diğer Bakanlık ve ilgili kuruluşlarla sağlanan koordinasyonla denizciliğimizin geliştirilmesine yönelik çalışmalarda, güvenlik ile sağlık ve çevresel alanlarda meydana gelebilecek olumsuz etkilerin de önlenmesine özen gösterilmektedir.